

Explaining the Factors Affecting the Compliance of Graduate Students with Research Ethics (a Study at Allameh Tabatabai University)

Fereshteh Ghaemi¹, Ahmad Keykha², Farzaneh Khaloui³, Mitra Ezati⁴

1. Master's student, Educational Research, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: haemifereshteh@gmail.com
2. PhD Candidate of Economics and Financial Management of Higher Education, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: ahmadkeykha8984@gmail.com
3. Master's degree in Entrepreneurship, School of Management and Accounting, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. Email: f.f.khaloui@gmail.com
4. Assistant Professor, University of Tehran, Tehran, Iran; (corresponding author), Email: ezati.m@ut.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article Type: Research Article	Objective: The present research has been carried out to explain the factors affecting the compliance of graduate students with research ethics.
Received: 2023.01.30	Methods: The current research was a descriptive-survey type of research. The studied population included all Allameh Tabatabai University graduate students; 266 students were selected using the stratified sampling method.
Received in revised form: 2023.05.05	Results: The research results show that the standardized coefficients in the measurement models: in the dimension of individual factors, in the group of women, personality, and the group of men, motivation had the highest factor load. In the model of environmental factors inside the university, both indicators have close factor loadings in the group of women and men. Finally, research and writing in the non-Persian language have the highest factor load in the model for measuring environmental factors outside the university in the group of men and women. Structural standardized coefficients also showed environmental factors outside the university in the whole sample and the group of women, and in the group of men, individual elements with the highest factor load on research ethics.
Accepted: 2023.05.26	Conclusion: The issue of research ethics is essential in higher education systems around the world. In this research, the issue of research ethics was examined from the perspective of women and men on various factors. In the end, practical suggestions were presented.
Published online: 2023.06.22	Keywords: Research Ethics, Academic Plagiarism, Graduate Students

Cite this article: Ghaemi, Fereshte, Keykha, Ahmad; Khaloui, Farzaneh; Ezati, Mitra (2023). Explaining the Factors Affecting the Compliance of Graduate Students with Research Ethics (a study at Allameh Tabatabai University) *Higher Education Letter*, 16 (62):7-34 pages. DOI: 10.22034/HEL.2023.708426

© The Author(s).

Publisher: Institute for Research & Planning in Higher Education & National Organization of Educational Testing

تبیین عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (مطالعه‌ای در دانشگاه علامه طباطبائی)

فرشته قائمی^۱، احمد کیخا^۲، فرزانه خالویی^۳، میترا عزتی^۴*

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، تحقیقات آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: haemifereshteh@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری اقتصاد و مدیریت مالی آموزش عالی، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: ahmadkeykha8984@gmail.com

۳. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد کارآفرینی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: f.f.khaloui@gmail.com

۴. استادیار، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران؛ (نویسنده مسئول)، رایانامه: ezati.m@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
---------------	-------

نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: پژوهش پیش رو با هدف تبیین عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی اجرا شده است.
دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۰	روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع پژوهش توصیفی-پیمایشی بوده است. جامعه مورد مطالعه، شامل همه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علامه طباطبائی بوده که با به‌کارگیری روش نمونه‌گیری طبقه‌ای ۲۶۶ نفر انتخاب شدند.
اصلاح: ۱۴۰۲/۰۲/۱۵	یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ضرایب استاندارد شده در مدل‌های اندازه‌گیری: در بعد عوامل فردی، در گروه زنان، شخصیت و در گروه مردان، انگیزش بالاترین بار عاملی را دارا بوده است. در مدل عوامل محیطی داخل دانشگاه نیز در گروه زنان و مردان هر دو نشانگر دارای بار عاملی نزدیک به هم هستند. در نهایت در مدل اندازه‌گیری عوامل محیطی خارج از دانشگاه در گروه زنان و مردان، پژوهش و نگارش به غیر فارسی دارای بیشترین بار عاملی است. ضرایب استاندارد شده ساختاری نیز در کل نمونه و گروه زنان، عوامل محیطی خارج از دانشگاه و در گروه مردان، عوامل فردی دارای بیشترین بار عاملی بر روی اخلاق پژوهشی را نشان داد.
پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۰۵	نتیجه‌گیری: مسئله اخلاق پژوهش موضوع مهمی در نظام‌های آموزش عالی در سراسر جهان است. در این پژوهش موضوع اخلاق پژوهشی از دیدگاه زنان و مردان در سطح عوامل گوناگون بررسی شد. در پایان نیز پیشنهادهای کاربردی ارائه شد.
انتشار: ۱۴۰۲/۰۴/۰۱	واژگان کلیدی: اخلاق پژوهشی، سرعت علمی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی

استناد: قائمی، فرشته؛ کیخا، احمد؛ خالویی، فرزانه؛ عزتی، میترا (۱۴۰۲). تبیین عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی

(مطالعه‌ای در دانشگاه علامه طباطبائی). نامه آموزش عالی، ۱۶(۶۲)، ۷-۳۴. DOI: 10.22034/HEL.2023.708426

ناشر: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سازمان سنجش آموزش کشور حق مؤلف © نویسندگان.

مقدمه

مراکز آموزش عالی همواره از نهادهای پیشتاز در جنبش‌های فرهنگی و اجتماعی بوده‌اند. به طوری که بدون در نظر گرفتن این نقش مهم نمی‌توان مسیر توسعه جوامع را بررسی کرد و به جرئت می‌توان گفت که در تاریخ بشر هیچ عاملی همانند آموزش عالی بانی و ناشر تحولات سازنده در جوامع انسانی نبوده است (آرین‌پور و محرابی، ۱۳۹۵). بر این اساس، می‌توان گفت نظام آموزش عالی یکی از پایه‌های اساسی رشد اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هر ملت به شمار می‌رود (شریواستاوا و شریواستاوا^۱، ۲۰۱۴؛ دی کمپوس و همکاران^۲، ۲۰۱۹). با این وجود دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در دهه‌های اخیر دستخوش تحولات گوناگونی شده‌اند (رایملی^۳، ۲۰۱۶؛ دابینز و همکاران^۴، ۲۰۱۱) از جمله چالش‌های فراروی آموزش عالی در سراسر جهان به ویژه در کشورهای در حال توسعه، بیکاری دانش‌آموختگان (ژنگ و همکاران^۵، ۲۰۱۸)، تغییر از الگوی آموزش عالی نخبه‌گرا^۶ به توده‌گرا^۷ (دانیل^۸، ۱۹۹۳؛ رامسیدین^۹، ۱۹۹۷)، ضعف استقلال دانشگاه‌ها در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها (گایکواد و براد^{۱۰}، ۲۰۱۵)، افت کیفیت آموزش و ضعف در فرهنگ کیفیت^{۱۱} (نابهو و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۷؛ گرون^{۱۳}، ۲۰۱۷؛ لوماس^{۱۴}، ۲۰۰۴)، بین‌المللی شدن^{۱۵} و جهانی‌سازی^{۱۶} در آموزش عالی (دی وایت^{۱۷}، ۲۰۱۱؛ کریم و ماروف^{۱۸}، ۲۰۱۲؛ روستان و سراولو^{۱۹}، ۲۰۱۵؛ شین و هارمن^{۲۰}، ۲۰۰۹؛ وان دیمی^{۲۱}، ۲۰۰۱)؛ افزایش آشوب‌های مالی و کمبود منابع مالی و به‌کارگیری رویکردهای نوین در جذب منابع مالی (نایت^{۲۲}، ۲۰۱۱؛ داگلاس^{۲۳}، ۲۰۱۲؛ کینر و همکاران^{۲۴}، ۲۰۰۲؛ تکسیرا و کوریاکینا^{۲۵}، ۲۰۱۳)؛ توسعه و نهادینه شدن فناوری‌های

1. Shrivastava & Shrivastava
2. de CAMPOS et al
3. Ramaley
4. Dobbins et al
5. Xing et al
6. elite higher education
7. mass higher education
8. Daniel
9. Ramsden
10. Gaikwad & Berad
11. quality culture
12. Nabaho et al
13. Groen
14. Lomas
15. internationalization
16. globalization
17. De Wit
18. Karim & Maarof
19. Rostan & Ceravolo
20. Shin & Harman
21. Van Damme
22. Knight et
23. Douglass
24. Keener et al
25. Teixeira & Koryakina

هوشمند و دیجیتال (اسکات و مک کیلر^۱، ۲۰۱۲؛ استینساگر و همکاران^۲، ۲۰۰۷)؛ افزایش سرقت‌های علمی^۳ در پژوهش‌های دانشگاهی (نایک و همکاران^۴، ۲۰۱۵؛ ساموئز و باست^۵، ۲۰۰۶؛ سیلوان^۶، ۲۰۰۸) و غیره هستند که هر کدام به شیوه‌های گوناگون بر کم‌وکیف عملکرد دانشگاه‌ها به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه اثرگذار بوده‌اند. اما یکی از مهم‌ترین چالش‌های کنونی نظام‌های دانشگاهی با توجه به افزایش فناوری‌های دیجیتالی و دسترسی‌های گسترده، مبحث اخلاق در پژوهش است. در واقع، اخلاق در پژوهش شامل اصولی است که راهنمای پژوهش در مراحل اصلی آن و در فرایندهای انتخاب مسئله، طراحی و تشریح روش پژوهش، گردآوری اطلاعات، تحلیل و تفسیر اطلاعات و تدوین و انتشار نتایج پژوهش قرار می‌گیرد. در هر یک از این مراحل، پژوهشگر ممکن است در معرض تنگناهای اخلاقی مختلفی قرار بگیرد و نوع برخورد ما در ارتباط با این مسائل می‌تواند بسیار متفاوت باشد. بنابراین بایستی برای برخورد مناسب با این شرایط چارچوب مشخص و معینی وجود داشته باشد که بتواند جلوی این انحراف را بگیرد (پیرعلائی و شیخعلی‌زاده، ۱۳۹۶). هدف‌های اخلاق پژوهش بر مبنای هدف‌های علم اخلاق بیان می‌شود؛ زیرا اخلاق پژوهش شاخه‌ای از علم اخلاق محسوب شده و با دو رویکرد فردی و سازمانی به بررسی مسائل می‌پردازد. در رویکرد اول، اخلاق پژوهشگران به‌عنوان شخصیت حقیقی و فردی مدنظر قرار گرفته و مسئولیت اخلاقی در فرایند پژوهش مستقیماً متوجه پژوهشگر خواهد بود، اما در رویکرد سازمانی بر مسئولیت اخلاقی مؤسسات پژوهشی تأکید می‌شود. اخلاق پژوهش به‌منزله یک مطالعه نظام‌مند به مسائل مختلف می‌پردازد. مواردی نظیر اینکه: آیا پژوهش در همه موارد اخلاقی است؟ آیا به لحاظ اخلاقی پژوهشگر حق پژوهش در هر زمینه‌ای را دارد؟ آیا استفاده از هر روشی برای پیشبرد هدف‌های پژوهش رواست؟ آیا می‌توان شرکت‌کنندگان در پژوهش را به هر روشی مورد بررسی قرار داد؟ و یا بدون رضایت، آنها را مجبور به مصاحبه یا تخلیه اطلاعات محرمانه کرد؟ (بحرینی، ۱۳۸۹ به نقل از عبداللهی و همکاران، ۱۳۹۷).

از نظر مفهوم‌پردازی، تحولات اخیر، کثرت‌گرایی متعددی را در تعریف اخلاق در پژوهش پدید آورده است (ژانگ^۷، ۲۰۱۷؛ کیارنس^۸، ۲۰۰۱). در پایگاه اخلاق سه تعریف از علم اخلاق آورده شده است؛ (۱) واژه عربی اخلاق جمع خلق که برابر فارسی آن خوی است و اصل آن را به معنای تقدیر برگرفته‌اند؛ (۲) خلق همان سیرت و سجایای انسان است که حکایت از هیئت باطنی انسان دارد و با چشم عقلانی درک می‌شود همان‌گونه که خلق هیئت و شکل ظاهری و جسمی آدمی است که با چشم جسمانی دیده می‌شود؛ (۳) خلق و خوی آن دسته

1. Scott & McKellar
2. Stensaker et al
3. Plagiarism
4. Naik et al
5. Samuels & Bast
6. Selwyn
7. Zhang
8. Kearns

از صفات را در برمی‌گیرد که در نفس راسخ باشند و زوال ناپذیر، به گونه‌ای که انسان بی‌درنگ کارهای پسندیده و با ناپسندی را انجام می‌دهد (فرهود، ۱۳۹۰). در واقع، اخلاق، دانشی است که از اصول و ارزش‌ها صحبت می‌کند؛ ارزش‌هایی که ناظر به رفتارها و صفات آزادی‌مردمان و تمایز آنها از حیث خوبی و بدی، شایستگی و ناشایستگی، نیکویی و زشتی، بایستگی و نبایستگی هستند. اخلاق پژوهشی نیز به مبادی اخلاق افعالی می‌پردازد، رویکردی که ریشه آن به ارسطو و کتاب مشهور اخلاق او، اخلاق نیکوماخوس برمی‌گردد که گوهر فعل اخلاقی را رفتار عقلانی متعهد به خیر جمعی می‌داند (ساک، ۱۳۹۰). در مجموع، صاحب‌نظران علم اخلاق، اخلاق را به دو دسته عمده خرد و کلان تقسیم‌بندی کرده‌اند. مسائل اخلاقی کلان، مسائلی هستند که ناظر به یک قسمت خاص نیستند و با همه جنبه‌های یک جامعه پیوند دارند و در زمینه اموری چون؛ عدالت اجتماعی، آزادی، مسئولیت‌پذیری، عدم تبعیض و غیره تعریف می‌شوند، از سوی دیگر، مراد آنان از اخلاق خرد، رویکردی در زمینه اموری چون؛ حریم شخصی، امنیت، سرقت و غیره است. مباحثی مانند اخلاق کاربردی، اخلاق حرفه‌ای، اخلاق پژوهش و غیره جزء اخلاق خرد محسوب می‌شوند ولی بر مسائل اخلاق کلان نیز تأثیرگذار خواهند بود (خانی جزئی و همکاران، ۱۳۹۸).

در زمینه رعایت اخلاق پژوهش نیز رویکردها و نظریه‌های مختلفی وجود دارد. در یکی از پراستنادترین تقسیم‌بندی‌ها، نظریات مرتبط با اخلاق در پژوهش به دو دسته نظریه فراگیر یا عمومی^۱ و نظریه نسبی^۲ تقسیم شده‌اند. طبق نظریه فراگیر، قوانین و اصول اخلاقی، اصولی فراگیر و جهان‌شمول بوده که تحت هیچ شرایطی نباید نقض شوند و همواره بایستی معیار رفتار و عمل قرار گیرند. از طرفی بر اساس نظریه نسبی، قوانین و اصول اخلاقی می‌توانند تحت شرایط مختلف، متفاوت باشند. طبق این نظریه، قضاوت در خصوص هر عمل بر اساس نتایجی است که از آن نصیب فرد می‌شود و به‌طور معمول هدف می‌تواند توجیه‌کننده وسیله باشد (مهارتی و همکاران، ۱۳۹۲). نظریه دیگری که در این زمینه مطرح شده، نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده است. این نظریه یکی از مهم‌ترین نظریه‌های علوم رفتاری در تبیین رفتار و تعیین عوامل مؤثر بر آن است. این نظریه، گسترش یافته نظریه عمل منطقی است. این نظریه چارچوبی برای نگرش فرد در خصوص رفتار فراهم می‌آورد. فرض اصلی این نظریه آن است که قصد بیش از نگرش قادر به پیش‌بینی رفتار است. آجزن در سال ۱۹۹۱ با اضافه کردن کنترل رفتاری ادراک‌شده به این دو عامل، نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده را مطرح کرد. در نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده فرض می‌شود که نیت به‌صورت مستقیم موجب تحریک رفتار می‌شود؛ نگرش نسبت به رفتار و هنجارهای ذهنی به‌صورت غیرمستقیم از طریق نیت بر رفتار تأثیر می‌گذارد و کنترل رفتاری درک‌شده هم به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم (از طریق نیت) بر رفتار اثر می‌گذارد (آجزن^۳، ۱۹۹۱ به نقل

1. Universalistic argue
2. Relativistic argue
3. Ajzen

از نورمحمدی و رستمی، ۱۴۰۰).

بدیهی است که بخش زیادی از پژوهش‌ها در کشور توسط دانشجویان دانشگاه‌ها انجام می‌پذیرد. بنابراین برای کیفیت بخشی به این پژوهش‌ها علاوه بر رعایت اصول علمی، اصول اخلاقی پژوهش نیز ضرورت می‌یابد (چوپانی و نعیمی، ۱۳۹۴). در کشورهای پیشرفته اهمیت رعایت اخلاق در پژوهش تا حدی است که این کشورها به تشکیل کمیته‌های اخلاق در پژوهش برای نظارت بر طرح‌های پژوهشی دانشجویان اقدام کرده‌اند (بهمن‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۳). روی هم رفته، بنا به اذعان صاحب‌نظران، فریبکاری در پژوهش در بسیاری از رشته‌ها و کشورها یک امر عادی تلقی می‌شود. پژوهشگران، مؤلفان، ناشران و مترجمان ممکن است در مسیر انجام فعالیت‌های خویش آگاهانه یا ناآگاهانه مرتکب تخلف‌هایی شوند (کیوان‌آرا و همکاران، ۱۳۹۲؛ به نقل از عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷). بنابراین، بی‌توجهی به بحث اخلاق در فعالیت‌های پژوهشی رسالت آموزش عالی و دانشگاه‌ها را در تولید دانش و تربیت محقق تحت‌الشعاع قرار داده و زمینه‌های رواج مصادیق رفتارهای مغایر اخلاق پژوهشی را فراهم می‌نماید که عواقب نامطلوبی را در سطح جوامع به دنبال خواهد داشت (یمینی‌دوزی سرخابی و همکاران، ۱۳۹۳). به‌عنوان مثال حدود ۴۰ درصد دانشجویان در مراحل تدوین پایان‌نامه مرتکب جعل داده‌ها شده‌اند. پایان‌نامه‌هایی که داده‌های آنها جعل شده، ممکن است به دلیل ناآگاهی پژوهشگران بعدی مبنای کار آنها قرار بگیرد. بنابراین توجه نکردن به این امر ممکن است صدمات جبران‌ناپذیری به جامعه دانشگاهی وارد آورد؛ چراکه یافته‌هایی که بر مبنای داده‌های دستکاری شده به دست آمده باشد، تهدیدی جدی برای شرافت علمی و کمال دانشگاهی محسوب می‌شود (چوپانی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۷۲). بی‌اخلاقی در پژوهش و سرقت علمی در دانشجویان به چهار روش زیر صورت می‌گیرد؛ (۱) سرقت مطالب دیگران و ثبت آنها با نام خود، مانند خریدن مقاله یا پژوهش از مراکز خدمات پژوهشی، خدمات کامپیوتری یا مراکز تایپ و تکثیر (کپی کردن مطالب مقاله یا پژوهش‌های دیگران بدون استناد و ارجاع صحیح نیز سرقت مطالب دیگران و ثبت آنها به نام خود است)؛ (۲) ارائه مقاله دیگران (برای مثال دوست، فامیل و غیره) به نام خود؛ (۳) کپی بخش‌هایی از مطالب خود از یک یا چند منبع دیگر و ارائه منبع کامل بدون گذاشتن علامت نقل قول مستقیم؛ (۴) برداشتن مطالب از یک یا چند منبع بدون ارائه مستندات ضروری (علمدارلو و همکاران، ۱۳۹۶). رواج سرقت علمی در جامعه و برخورد سطحی‌انگارانه، ارزش مجامع علمی و مدارک و داشته‌های آن را خدشه‌دار می‌کند. اثرات آن بر تولیدکنندگان واقعی علم مانند دانشمندان، مؤلفان، مصنفان و دیگر صاحبان قلم، بدین صورت پدیدار خواهد شد که دیگر تمایلی به تولید علم نخواهند داشت و دست از نوشتن بر خواهند داشت و یا راه فرار از چنین جامعه‌ای را انتخاب خواهند کرد، زیرا که بی‌اعتمادی، انگیزه هر نوع پژوهش علمی را از بین خواهد برد (ذاکرسالحي، ۱۳۸۹).

در مسئله رعایت اخلاق پژوهش در آموزش عالی ایران و افزایش سرقت‌های علمی، در این بخش شواهد

پژوهشی متفاوتی ارائه شده است. در دانشگاه‌های داخلی نیز شواهدی دال بر رعایت نکردن اخلاق پژوهشی وجود دارد، عواملی مانند؛ عدم شفافیت در رابطه استاد و پژوهشگر یا دانشجوی تحصیلات تکمیلی، تعارف و مصلحت‌اندیشی برخی شورا‌های پژوهشی، تعریف متفاوت از تقلب علمی، برخوردهای گوناگون با تخلف‌های علمی، دگرنویسی مقالات، شهرت‌زدگی، شتاب‌زدگی، دخالت دادن خواسته‌های شخصی، سرقت ادبی، انتخاب موضوع غیر ضروری، تحقیق بدون احراز صلاحیت، توجه نکردن به کیفیت پژوهش، مغالطه و جدال، نبود روحیه نقدپذیری، فروش پژوهش، اتهام‌زنی، افشای راز و نظایر وجود دارد (نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ۱۳۹۰ به نقل از عبداللهی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۱۳۷). برای نمونه ادیب و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش پدیدارشناسی، تجربیات استادان و دانشجویان دانشگاه تبریز از توجه به اخلاق پژوهشی را مطالعه کردند. آنها در یافته‌های خود شش مضمون اصلی «سوء رفتارها در پژوهش»، «فشارهای محیطی»، «ویژگی‌های فردی»، «نبود مدیریت و راهنمایی»، «نظام آموزشی» و «عواقب و پیامدها» و چندین مضمون فرعی به دست آوردند. در پژوهشی دیگر از بهمن‌آبادی و همکاران (۱۳۹۳) که با عنوان «بررسی میزان رعایت اصول اخلاقی در رساله‌های دکتری علوم انسانی در دانشگاه فردوسی مشهد» اجرا شده بود، آنها به این نتیجه رسیدند که در بخش معتنا‌بندی از رساله‌های دکتری برخی از معیارهای اخلاق پژوهش مورد توجه قرار گرفته و بقیه موازین اخلاق پژوهش مورد غفلت واقع شده یا با دقت گزارش نشده است. یارقلی (۱۳۹۷) در پژوهشی دیگر با روش پدیدارشناسی به آسیب‌شناسی اخلاق پژوهش دانشگاهی پرداخت و مواردی همچون؛ بی‌اخلاقی در حین نگارش، ارزیابی و داوری مقاله‌ها؛ پژوهش برای ترفیع و تثبیت موقعیت شغلی؛ رشد نشریات بی‌کیفیت علمی؛ استفاده از روش‌های پژوهش زودبازده و کم‌هزینه و افت کیفیت آموزش به دلیل مشغولیت بیش از حد به پژوهش را شناسایی کرد. زمانی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی در میان دانشجویان دانشگاه اصفهان، به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر سرقت علمی و بی‌اخلاقی استنادی پرداختند و در نتایج خود ۱۱ عامل مؤثر بر سرقت علمی را شناسایی کردند که سه مورد از مهم‌ترین آنها شامل؛ مدرک‌گرایی و توجه زیاد به نمره، نبود احساس خودکارآمدی در اجرای پژوهش و رعایت نکردن اخلاق استنادی بود. کوچکی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی دیگر سی سال پژوهش‌های زراعی در ایران و وضعیت اخلاق پژوهش آنها را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که انواع مختلف همپوشانی در عنوان، گیاه هدف، تیمارهای آزمایشی و صفات مورد مطالعه با فراوانی حدود ۲۶ درصد در مقاله‌های تحت بررسی وجود داشت که بر اساس مرامنامه‌های اخلاقی، اقتباس ایده بدون ذکر نام محسوب می‌شود، هرچند در عرف رایج تخلف پژوهشی به شمار نمی‌رود. عددسازی یا گمراه‌سازی که تشخیص آن بر اساس ضریب تغییرات آزمایش، احتمال خطای نوع اول، انطباق نداشتن نتایج تجزیه واریانس و رگرسیون‌های ارائه‌شده در مقاله‌ها از جمله انواع تخلفات پژوهشی بود که با فراوانی حدود چهار درصد در همه مقاله‌ها دیده می‌شود. دستبرد علمی، تحریف و ذکر نادرست نتایج سایر پژوهشگران در بین ۱۲ درصد از

مقاله‌های تحت بررسی ردیابی شد که به‌طور معنی‌داری بیشتر از سایر تخلفات بود. نتایج همچنین نشان می‌داد که بروز تخلفات پژوهشی در مقاله‌هایی که نویسندگان اول یا مسئول آنها دانشجویان بوده‌اند به‌طور معنی‌داری بیشتر از مقاله‌های اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها یا سایر مؤسسات پژوهشی است. به‌علاوه رشد انواع مختلف تخلفات پژوهشی در دهه ۸۰ در مقایسه با دهه‌های ۶۰ و ۷۰ به‌طور معنی‌داری افزایش یافته است. این امر مؤید این نکته است که در سال‌های اخیر با افزایش جمعیت دانشجویی کشور و همچنین افزایش ظرفیت تحصیلات تکمیلی میزان ارتکاب سرقت علمی نیز افزایش یافته است.

قدوسی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان «میزان رعایت اصول علمی اخلاق در پژوهش در پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان ۸۳-۸۸» به این نتیجه دست یافتند که در ۸۹ پایان‌نامه انسانی، فرم رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان اخذ نشده بود و در ۸۳ درصد فقط به‌صورت شفاهی از شرکت‌کنندگان رضایت گرفته شده بود. شرکت‌کنندگان تنها در ۱۴ طرح (۱۵/۷ درصد) از اختیار خروج از مطالعه در هر زمان آگاهی داشتند. در پایان‌نامه‌های آزمایشگاهی (۱۱۱ مورد)، در ۴۷ درصد موارد کلیه کدهای اخلاق در پژوهش رعایت شده بود. البته چنین شواهدی در میان دانشجویان سایر کشورها نیز یافت می‌شود. لی و همکاران^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی تطبیقی در مورد سوء رفتار علمی دانشجویان کره‌ای و ژاپنی به این نتیجه رسیدند که ۴۸/۹۲ درصد از دانشجویان کره‌ای و ۱۴/۸۴ درصد از دانشجویان ژاپنی سوء رفتار علمی را در پژوهش‌های خود تجربه کرده‌اند با وجود اینکه ۹۰/۶۱ درصد از دانشجویان کره‌ای و ۸۷/۵۴ درصد از دانشجویان ژاپنی این رفتارها را نادرست تشخیص می‌دادند. لفستروم^۲ (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای با عنوان «آگاهی اخلاقی دانشجویان و مفاهیم اخلاقی پژوهش در یک دانشگاه آمریکایی» به این نتیجه رسید که عواملی همچون انصراف مشارکت‌کنندگان، پرسش از شرکت‌کنندگان در پژوهش، انتشار یافته‌ها و اعطای اعتبار به همکاران از چالش‌برانگیزترین مسائل اخلاقی برای دانشجویان در پژوهش هستند. شتسروم و همکاران^۳ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «اخلاق پژوهشی در پایان‌نامه‌ها» به این نتیجه رسیدند که وضعیت پایان‌نامه‌های انجام‌گرفته از حیث هفت شاخص اخلاقی؛ تأیید اخلاقی (۹۴ درصد)، اطلاعات و رضایت آگاهانه (۸۶ درصد)، محرمانه بودن (۶۷ درصد)، جنبه‌های اخلاقی روش‌ها (۶۱ درصد)، استفاده از اصول و مقررات اخلاقی (۳۹ درصد)، دلیل منطقی برای پژوهش (۲۰ درصد) و انتخاب منصفانه مشارکت‌کنندگان (۱۴ درصد) قرار داشتند. از دیگر انتقادات برجسته که مسبب افزایش سرقت علمی شده، آیین‌نامه ارتقای اعضای هیئت علمی است (یارقلی، ۱۳۹۷) که موجب افزایش کمی تعداد مقاله‌ها شده است. صمدی و همکاران (۱۳۹۷) از جمله انتقادات بر این آیین‌نامه را مواردی از قبیل؛ متمرکز بودن آیین‌نامه ارتقا بر یکسان‌سازی برون‌دادها و تولیدات علمی

1. Lee et al
2. Löfström
3. Kjellström

ناشی از پژوهش، اعم از مقاله‌های علمی، گزارش طرح‌ها و پروانه‌های ثبت اختراع و نبود توجه مشخص و شفاف به برون‌دادها و تولیدات علمی ناشی از خلاقیت هنری اعضای هیئت علمی؛ کم‌توجهی به ویژگی‌های خاص موجود در هر حوزه، در فرایند مقایسه رشته‌های علمی مختلف با یکدیگر برشمردند. در پژوهشی دیگر، شیربیگی و ساعدموچشی (۱۳۹۷) از آسیب‌های این آیین‌نامه مواردی نظیر؛ در نظر گرفتن معیارهای یکسان در همه رشته‌ها؛ توجه به کمیت به جای کیفیت آثار پژوهشی؛ تأکید بر نظرسنجی دانشجویی در ماده آموزشی و ضعف سؤال‌های ارزشیابی از استاد؛ مشخص نبودن معیارهای ارزشیابی فعالیت‌های فرهنگی؛ افول اخلاق علمی؛ دخالت عوامل سیاسی و غیر علمی بر فرایند ارتقا را خاطر نشان کردند.

در مطالعه‌ای دیگر، فعلی و همکاران (۱۳۹۱) به این نتیجه رسیدند که میزان نگرش و رفتار بیشتر دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس در سطوح نسبتاً نامساعد بود. اجاقی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی به تحلیل آسیب‌شناسی تقلب و سرقت علمی با رویکرد کیفی پرداختند. این آسیب‌ها، شامل: فرهنگی (ضعف ارزش‌های اخلاقی، راحت‌طلبی، نداشتن انگیزه، روابط به جای اصول و ضوابط، ضعف ایمان)، پرورشی (تخصص ناکافی، ناآگاهی از قوانین، ضعف در نگارش، ضعف در ترجمه)، اقتصادی (منفعت‌طلبی در علم، کمبود بودجه و امکانات و پیشرفت فناوری)، اجتماعی (نبود نظارت کافی، به‌روز نبودن قوانین، عدم تناسب جرم و جزا، شکل‌گیری الگوهای غلط) و آموزشی (آموزش محور بودن، توجه به کمیت به جای کیفیت، اطلاع‌رسانی ناکافی، اجبار در پژوهش، زمان) می‌شد. یکی از آسیب‌های که در مطالعات انجام گرفته در داخل کشور بسامد بیشتری داشت، ضعف در قوانین و نبود نظارت مکفی بود. همان‌گونه که چوپانی و همکاران (۱۳۹۷، ص ۷۳) خاطر نشان کردند نبود نظارت دقیق و اثربخش نسبت به کیفیت پژوهش‌ها باعث می‌شود که کارها و مقاله‌ها از لحاظ کیفی مورد ارزیابی قرار نگیرد و مقاله‌های خیلی ضعیف نیز چاپ شوند. شفافیت ضعیف قوانین و مقررات در زمینه تقلب و سرقت علمی در بعضی از مواقع خود باعث می‌شود که به این امر دامن زده شود و بی‌اخلاقی در پژوهش افزایش پیدا کند.

نقطه مقابل این شواهد، مطالعاتی هستند که نشان می‌دهند استانداردها و اخلاق پژوهش در آموزش عالی کشور رعایت می‌شود. روشنی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی مؤلفه‌های اخلاق پژوهشی اعضای هیئت علمی علوم انسانی دانشگاه ارومیه را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که اخلاق پژوهشی اعضای هیئت علمی علوم انسانی دانشگاه ارومیه از وضعیت مطلوب برخوردار است. همچنین نتایج نشان داد که مؤلفه‌های رعایت حقوق مشارکت‌کنندگان و حقوق مالکیت فکری از وضعیت مطلوب برخوردارند، اما مؤلفه‌های پرهیز از دست‌کاری پژوهش و پرهیز از رابطه‌گرایی در پژوهش وضعیت نامطلوبی دارند. بروجنی و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی میزان پایبندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته تربیت بدنی به اصول اخلاق پژوهش در دانشگاه‌های تهران» به این نتیجه رسیدند که ارتباط معنی‌دار بین سال ورود دانشجویان و نگرش آنان درباره

پایبندی به اخلاق پژوهش، و بین مقطع تحصیلی و نگرش درباره پایبندی به اخلاق پژوهش وجود دارد. خسروان و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای با عنوان «وضعیت رعایت اخلاق در پژوهش‌های دانشجویی، عوامل مرتبط و راهکارهای اصلاح آن از دیدگاه دانشجویان و استادان دانشگاه علوم پزشکی گناباد» در سال ۱۳۹۲ به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه استادان و دانشجویان، بیشترین موارد نقص رعایت اخلاق در مرحله برنامه‌ریزی و اجرای پژوهش (۱۷.۹٪) و کمترین آن در مرحله تجزیه و تحلیل، گزارش و انتشار نتایج (۰٪) اتفاق می‌افتد. در بررسی علل، حیطة مرتبط با دانشجو (۳۰.۴۴٪) و حیطة مدیریتی - محیطی (۲۶.۵۵٪) از بیشترین عوامل مرتبط بوده‌اند. بیشترین فراوانی راهکارها مربوط به ایجاد سیستم پایش (۴۷.۱ درصد) و ارائه مشاوره پژوهشی (۴۱.۴ درصد) بود. رونقی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «اندازه‌گیری شاخص‌های اخلاق پژوهش دانشجویان تحصیلات تکمیلی با روش تحلیل سلسله‌مراتبی فازی» به این نتیجه دست یافتند که شاخص رفتار ناشایست دارای بیشترین اهمیت در بین شاخص‌های اخلاق پژوهش است.

درواقع، این‌گونه می‌توان گفت که امروزه یکی از چالش‌های مهم آموزش عالی ایران رعایت اخلاق پژوهش و سرقت علمی است (کیخا، ۱۳۹۹). این امر می‌تواند به دلایل گوناگونی که اشاره شد شامل سطوح فردی، دانشگاهی، آموزش عالی و یا شرایط محیطی و فرهنگی و غیره باشد که به شکل زنجیروار در پدید آمدن وضعیت فعلی در پژوهش به‌ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دخیل هستند. برای مثال، به عوامل فردی (توجه زیاد به نمره، نبود احساس خودکارآمدی در اجرای پژوهش (زمانی و همکاران، ۱۳۹۲)؛ ضعف نگرشی (فعلی و همکاران، ۱۳۹۱)؛ راحت‌طلبی، نداشتن انگیزه، ناآگاهی از قوانین، ضعف در نگارش (اجاقی و همکاران، ۱۳۹۰)؛ عوامل فرهنگی (فشارهای محیطی (ادیب و همکاران، ۱۳۹۴)؛ مدرک‌گرایی (زمانی و همکاران، ۱۳۹۲)؛ عوامل در سطح نظام آموزش عالی (ارزیابی و داوری مقاله‌ها؛ پژوهش برای ترفیع و تثبیت موقعیت شغلی؛ رشد نشریات بی‌کیفیت علمی (بارقلی، ۱۳۹۷)؛ نبود نظارت کافی، به‌روز نبودن قوانین (اجاقی و همکاران، ۱۳۹۰) می‌توان اشاره کرد. از این‌رو، پایش وضعیت اخلاق دانشجویان تحصیلات تکمیلی و ارائه راهکارهایی برای برون‌رفت از این معضل به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای جامعه دانشگاهیان مبدل شده است. از یک سو، تداوم وضع کنونی نه تنها ناکارآمدی کارکردهای دانشگاه‌ها به‌مثابه کنشگران اصلی جوامع در توسعه همه‌جانبه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی، بلکه بی‌اعتمادی جامعه به نهاد دانشگاهی را در پی دارد، از سوی دیگر، اهمیت بحث اخلاق و پایبندی به آن در دین اسلام است به‌گونه‌ای که فلسفه بعثت پیامبر (ص) نیز مکارم اخلاقی بوده است، بنابراین پایبندی به آن و تسری آن به تمام حوزه‌های زیستی برای مسلمانان اهمیت زیادی دارد. در همین جهت، پژوهش حاضر با هدف تبیین عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علامه طباطبائی اجرا شده است. برای دستیابی به این هدف، پرسش‌های زیر طرح‌ریزی شده است:

۱. عوامل فردی، عوامل محیط داخل دانشگاه و عوامل خارج از دانشگاه به چه اندازه در رعایت اخلاق پژوهشی

دانشجویان دختر تحصیلات تکمیلی مؤثر بوده است؟

۲. عوامل فردی، عوامل محیط داخل دانشگاه و عوامل خارج از دانشگاه به چه اندازه در رعایت اخلاق پژوهشی دانشجویان پسر تحصیلات تکمیلی مؤثر بوده است؟

۳. آیا بین تأثیر عوامل فردی، عوامل محیط داخل دانشگاه و عوامل خارج از دانشگاه در رعایت اخلاق پژوهشی دانشجویان دختر و پسر تحصیلات تکمیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟

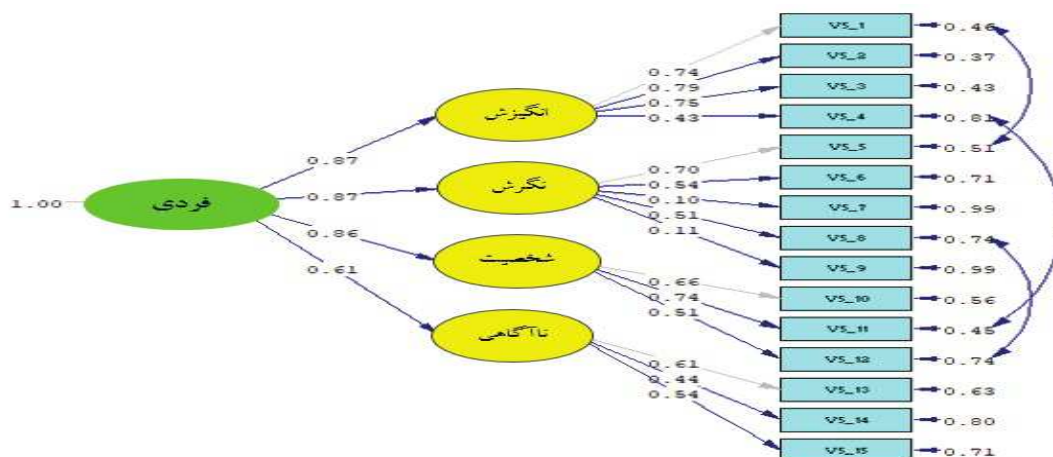
روش‌شناسی

از نظر طرح پژوهش، پژوهش حاضر توصیفی از نوع پیمایشی است. پژوهش توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است. اجرای تحقیق توصیفی می‌تواند به شناخت بیشتر شرایط موجود یاری رساند. در این پژوهش توصیفی به دنبال تبیین عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در شرایط کنونی هستیم. این تبیین با استفاده از استفاده از پیمایش مقطعی اجرا شده است. جامعه آماری شامل همه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علامه طباطبائی تهران به تعداد ۱۸۰۰۰ نفر بوده‌اند که برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب و از فرمول کوکران، به‌منظور تعیین حجم نمونه استفاده شد. برآورد حجم نمونه به تعداد ۳۷۶ نفر بود. با این وجود تعداد ۳۸۰ پرسشنامه بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی توزیع شد و از این میان تعداد ۲۴۶ پرسشنامه دریافت شد.

در این پژوهش برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه اخلاق پژوهش محمد داودی و چراغعلی (۱۳۹۷) استفاده شد که شامل سه بعد اصلی (عوامل فردی، عوامل داخل دانشگاه و عوامل خارج از دانشگاه) و ۹ مؤلفه (انگیزش، نگرش، شخصیت، ناآگاهی از موازین و کدهای اخلاقی، فشارهای محیطی برای ارتقا، خلأ نظارتی، پژوهش و نگارش به غیر فارسی، سوء استفاده از فناوری‌های جدید، تأثیر فرهنگ‌های مختلف) همراه با ۳۷ گویه در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت دربردارنده گزینه‌های خیلی زیاد (۵)، زیاد (۴)، متوسط (۳)، کم (۲)، خیلی کم (۱) است. آنها ضریب پایایی برای این پرسشنامه را در پژوهش خود ($a=0/934$) بیان کرده بودند، اما ضریب پایایی برای کل پرسشنامه در پژوهش حاضر ($a=0/825$) محاسبه شد، که نشان از قابلیت اعتماد مناسب پرسشنامه است و همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای بعد عوامل فردی ($a=0/805$)، بعد عوامل محیطی داخل دانشگاه ($a=0/722$) و برای بعد عوامل محیطی خارج از دانشگاه ($a=0/773$) به دست آمده است. روایی محتوایی توسط استادان و روایی سازه پرسشنامه اخلاق پژوهش نیز از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول استفاده شد. نتایج این بررسی در شکل‌ها و جدول‌های زیر بیان شده است.

جدول (۱) شاخص‌های برازش مدل اخلاق پژوهش بعد فردی

RMSEA	RFI	CFI	IFI	NFI	NNFI	GFI	RMR	χ^2/df	شاخص برازندگی
< ۰,۰۸	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	< ۰,۰۸	۱-۵	دامنه پذیرش
۰,۰۵۷	۰,۹۰	۰,۹۶	۰,۹۶	۰,۹۲	۰,۹۵	۰,۹۳	۰,۰۷۰	۱,۷۹	مقدار محاسبه شده

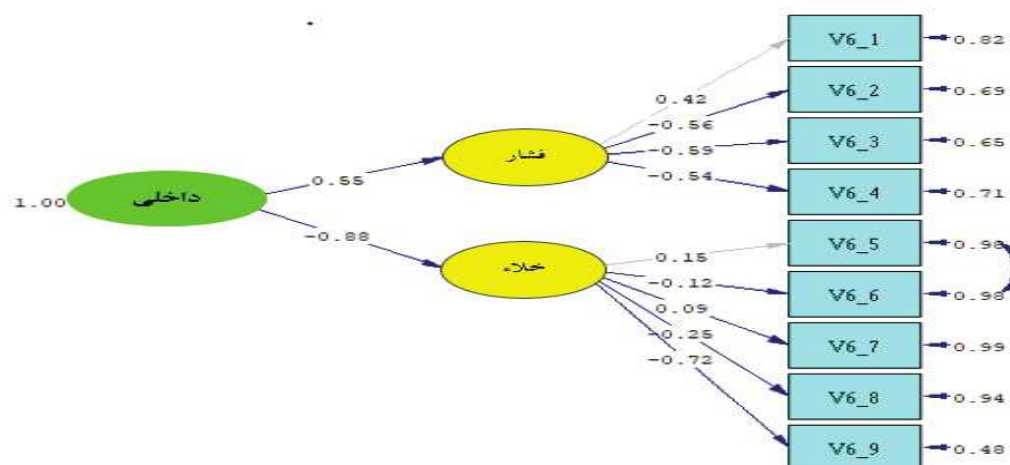
Chi-Square=147.99, df=83, P-value=0.00002, RMSEA=0.057

شکل (۱) تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول بعد عوامل فردی

همان‌طور که در جدول و شکل (۱) دیده می‌شود مدل در بعد عوامل فردی از برازش خوبی برخوردار است.

جدول (۲) شاخص‌های برازش مدل اخلاق پژوهش بعد داخل دانشگاه

RMSEA	RFI	CFI	IFI	NFI	NNFI	GFI	RMR	χ^2/df	شاخص برازندگی
< ۰,۰۸	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	< ۰,۰۸	۱-۵	دامنه پذیرش
۰,۰۵۳	۰,۷۲	۰,۹۱	۰,۹۲	۰,۸۱	۰,۸۶	۰,۹۶	۰,۰۱۰	۱,۶۹	مقدار محاسبه شده

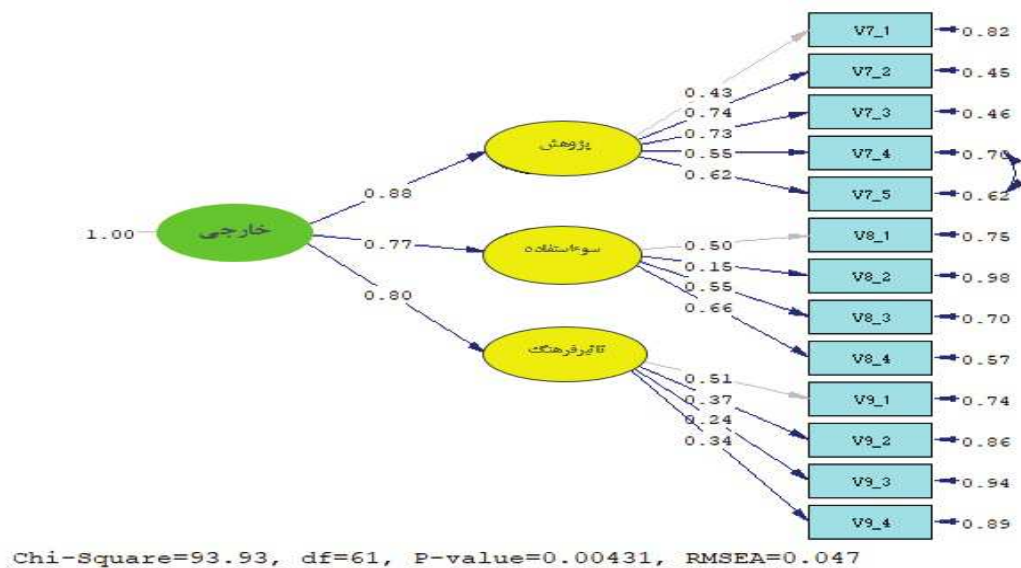
Chi-Square=40.68, df=24, P-value=0.01804, RMSEA=0.053

شکل (۲) تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول بعد عوامل داخلی دانشگاه

همان‌طور که در جدول و شکل (۲) دیده می‌شود مدل در بعد عوامل داخلی دانشگاه از برازش خوبی برخوردار است.

جدول (۳) شاخص‌های برازش مدل اخلاق پژوهش بعد خارج از محیط دانشگاه

RMSEA	RFI	CFI	IFI	NFI	NNFI	GFI	RMR	χ^2/df	شاخص برازندگی
< ۰,۰۸	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	۰-۱	< ۰,۰۸	۱-۵	دامنه پذیرش
۰,۰۵۷	۰,۸۸	۰,۹۶	۰,۹۶	۰,۹۱	۰,۹۵	۰,۹۴	۰,۰۶۷	۱,۵۴	مقدار محاسبه شده

شکل (۳) تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول بعد عوامل خارج از دانشگاه

همان‌طور که در جدول و شکل (۳) دیده می‌شود مدل در بعد عوامل خارج از دانشگاه نیز از برازش خوبی برخوردار است. در تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابتدا تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم در کل نمونه و سپس به تفکیک جنسیت اجرا شد. در ادامه تحلیل چندگروهی با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS-MGA) انجام گرفت. تحلیل‌ها با نرم‌افزارهای SPSS²⁵ و SmartPLS^{3.3.2} و lisrel 8.7 اجرا شد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۲۴۶ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علامه طباطبائی شرکت داشتند. شاخص‌های جمعیت‌شناختی به تفکیک جنسیت در جدول (۴) آورده شده است.

جدول (۴) شاخص‌های جمعیت شناختی نمونه

شاخص	گروه	کل نمونه (۲۴۶ نفر)		مردان (۱۱۳ نفر)		زنان (۱۳۳ نفر)	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
سن	۲۲ تا ۲۵ سال	۴۰/۲	۹۹	۳۴/۵	۳۹	۶۰	۴۵/۱
	۲۶ تا ۲۹ سال	۳۲/۱	۷۹	۳۶/۳	۴۱	۳۸	۲۸/۶
	۳۰ تا ۳۳ سال	۱۳/۸	۳۴	۱۵/۰	۱۷	۱۷	۱۲/۸
	۳۴ سال و بالاتر	۱۳/۸	۳۴	۱۴/۲	۱۶	۱۸	۱۳/۵
دوره تحصیلی	کارشناسی ارشد	۸۵/۰	۲۰۹	۸۷/۶	۹۹	۱۱۰	۸۲/۷
	دکتری تخصصی	۱۵/۰	۳۷	۱۲/۴	۱۴	۲۳	۱۷/۳
دانشکده	ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی	۱۱/۴	۲۸	۳/۵	۴	۲۴	۱۸/۰
	روان‌شناسی و علوم تربیتی	۱۶/۷	۴۱	۱۳/۳	۱۵	۲۶	۱۹/۵
	مدیریت و حسابداری	۲۵/۶	۶۳	۲۰/۴	۲۳	۴۰	۳۰/۱
	حقوق و علوم سیاسی	۲۴/۸	۶۱	۳۸/۱	۴۳	۱۸	۱۳/۵
	علوم ارتباطات	۶/۹	۱۷	۵/۳	۶	۱۱	۸/۳
	تربیت بدنی و علوم ورزشی	۶/۵	۱۶	۶/۲	۷	۹	۶/۸
	اقتصاد	۸/۱	۲۰	۱۳/۳	۱۵	۵	۳/۸

پیش از اجرای تحلیل آماری به غربالگری داده‌ها و شناسایی پرت‌های تک‌متغیره با نمودار جعبه‌ای اقدام شد. نتایج نشان داد که پرت تک‌متغیره‌ای وجود ندارد. شناسایی پرت‌های چندمتغیره نیز با آماره ماهالانوبیس صورت گرفت. سپس فواصل مورد نظر بر اساس درجات آزادی (تعداد متغیرها که در اینجا ۹ متغیر پیش‌بین موجود در مدل بود) در آزمون خی دو (χ^2) اصلاح و در سطح $P < 0/001$ مورد بررسی قرار گرفت (میرز و همکاران، ۲۰۱۶). نتایج نشان‌دهنده آن بود که پرت چندمتغیره وجود ندارد ($P < 0/001$). بررسی مفروضه نرمال بودن تک‌متغیره با در نظر گرفتن کجی ± 2 (شوماخر و لوماکس^۱، ۲۰۱۲) و کشیدگی ± 7 (وست و همکاران^۲، ۱۹۹۵)، نشان داد که نرمال بودن تک‌متغیره برای تمامی متغیرها به تفکیک گروه‌ها محقق شده است. در بررسی نرمال بودن چندمتغیره، پس از محاسبه مقادیر باقیمانده‌های استاندارد شده^۳، توزیع باقیمانده‌ها با آزمون کالموگروف-اسمیرنوف یک‌راهه^۴ بررسی شد. بزرگ‌تر بودن سطح معنی‌داری آزمون از آلفای $P \geq 0/001$ نشان

1. Schumacker & Lomax
2. West et al
3. Standardized residuals
4. One way Kolmogorov-smirnov

از نرمال بودن توزیع متغیرها دارد (میرز و همکاران، ۲۰۱۶). نتایج نشان داد که توزیع باقیمانده‌ها به تفکیک گروه‌ها نرمال است ($P \geq 0/05$). در بررسی عدم هم‌خطی متغیرهای پیش‌بین مدل، اگر شاخص تحمل^۱ کوچک‌تر از ۱ و بزرگ‌تر از ۰/۴۰ و شاخص تورم واریانس^۲ (VIF) کوچک‌تر از ۱۰ باشد (استیونس^۳، ۲۰۱۲) مفروضه عدم هم‌خطی چندگانه محقق شده است. نتایج نشان داد که ضرایب تحمل متغیرهای پیش‌بین از ۰/۴۱ تا ۰/۷۴ برای مردان و ۰/۴۰ تا ۰/۷۳ برای زنان در تغییر بودند. تورم واریانس نیز برای مردان از ۱/۳۵ تا ۲/۴۵ و برای زنان از ۱/۳۷ تا ۲/۵۴ در تغییر هستند. در بررسی مفروضه استقلال خطاها از آماره دوربین واتسون استفاده شد. ضرایب ۱/۵ تا ۲/۵ و نزدیک به ۲ برای این آماره نشان از استقلال خطاها دارند (نتر و همکاران، ۱۹۹۶). این ضریب برای مردان و زنان به ترتیب برابر با ۱/۹۶ تا ۲/۰۹ بود.

پس از تحقق مفروضه‌ها مدل مفهومی پژوهش با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS ارزیابی شد. برآورد خطای استاندارد با روش بوت استرپ^۴ (تننهاوس و همکاران^۵، ۲۰۰۵) و بازتولید مدل با ۱۰۰۰ تکرار انجام گرفت. برای ارزیابی مدل‌های اندازه‌گیری از پایایی شاخص^۶، روایی همگرا^۷ و روایی واگرا^۸ استفاده شد (هالند^۹، ۱۹۹۹). بررسی بارهای عاملی^{۱۰} هر نشانگر انعکاسی بر روی سازه متناظر آن برای کل نمونه در شکل (۱) و برای مردان و زنان در شکل (۲) نشان‌دهنده مطلوب بودن پایایی مدل‌های اندازه‌گیری است. ضرایب t بزرگ‌تر از ۱/۹۶ و در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار بودند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). ضرایب مناسب برای این شاخص مقادیر ۰/۴۰ و بالاتر را شامل می‌شوند (هالند، ۱۹۹۹). بررسی پایایی و روایی همگرا در جدول (۲) آورده شده است.

جدول (۵) بررسی پایایی و روایی همگرا شاخص‌های اخلاق پژوهشی

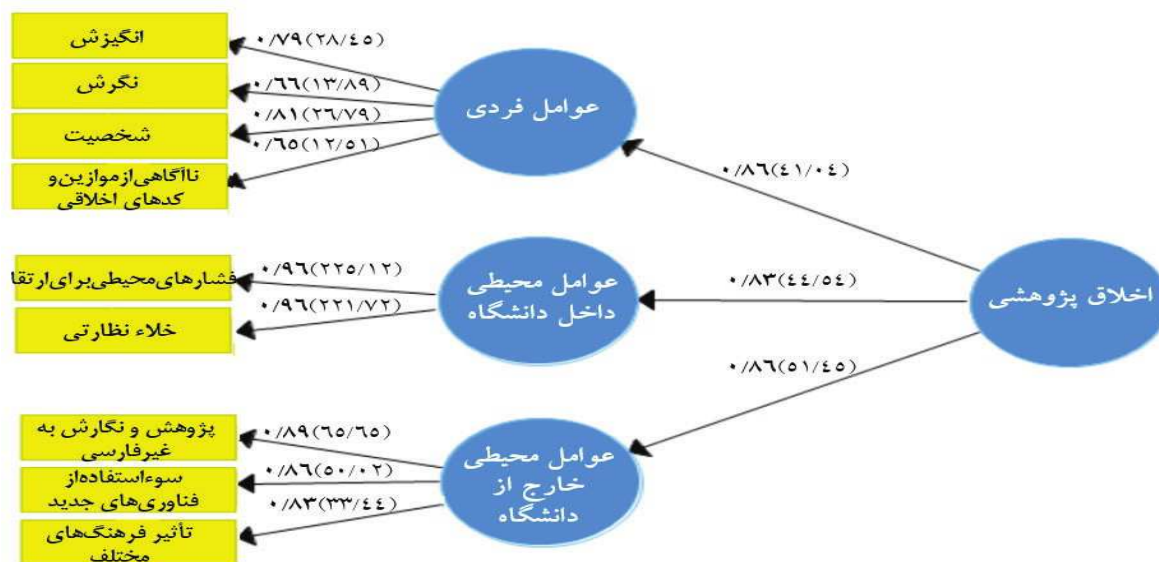
زنان (۱۳۳ نفر)			مردان (۱۱۳ نفر)			کل نمونه (۲۴۶ نفر)			سازه‌ها
AVE	CR	آلفای کرونباخ	AVE	CR	آلفای کرونباخ	AVE	CR	آلفای کرونباخ	
۰/۵۴	۰/۸۲	۰/۷۱	۰/۵۳	۰/۸۲	۰/۷۰	۰/۵۴	۰/۸۲	۰/۷۱	عوامل فردی
۰/۹۲	۰/۹۶	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۹۲	عوامل محیطی داخل دانشگاه
۰/۷۵	۰/۹۰	۰/۸۳	۰/۷۳	۰/۸۹	۰/۸۱	۰/۷۴	۰/۹۰	۰/۸۳	عوامل محیطی خارج از دانشگاه
۰/۵۰	۰/۹۰	۰/۸۷	۰/۵۰	۰/۹۰	۰/۸۷	۰/۵۰	۰/۹۰	۰/۸۷	اخلاق پژوهشی

1. Tolerance
2. Variance inflation facto (VIF)
3. . Stevens
4. Bootstrapping
5. Tenenhaus et al
6. Item Reliability
7. Convergent Validity
8. Divergent Validity
9. Hulland
10. Factor Loadings

ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی^۱ (CR) در جدول (۵) نشان از پایایی مناسب سازه‌ها در کل نمونه و به تفکیک جنسیت دارد. ضرایب بالاتر از ۰/۷۰ برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) نشان از همسانی درونی سازه‌ها در کل نمونه و به تفکیک جنسیت دارد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). فورنل و لارکر^۲ (۱۹۸۱) ضریب ۰/۵۰ و بزرگ‌تر معیار میانگین واریانس استخراج‌شده^۳ (AVE) را برای روایی همگرایی سازه‌ها توصیه کردند. نتایج نشان می‌دهد که تمامی سازه‌ها در کل نمونه و به تفکیک جنسیت از روایی همگرایی مناسب برخوردارند. در بررسی روایی واگرا نیز از روش فورنل و لارکر (۱۹۸۱) استفاده شد. بر اساس این روش جذر میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) باید از همبستگی نشانگرهای هر سازه بزرگ‌تر باشند. جدول (۶) نشان می‌دهد که در مورد تمامی سازه‌ها روایی واگرا محقق شده است.

جدول (۶) ماتریس فورنل لارکر جهت بررسی روایی واگرا

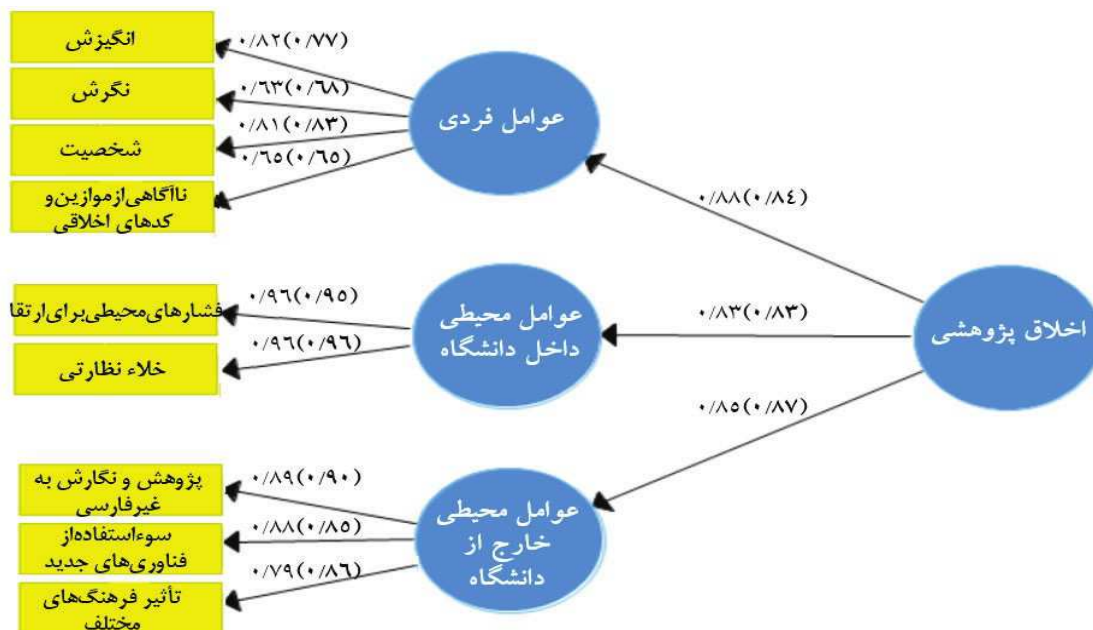
زنان (۱۳۳ نفر)			مردان (۱۱۳ نفر)			کل نمونه (۲۴۶ نفر)			سازه‌ها
۳	۲	۱	۳	۲	۱	۳	۲	۱	
		۰/۷۳			۰/۷۳			۰/۷۳	۱. عوامل فردی
	۰/۸۷	۰/۵۷		۰/۸۵	۰/۶۱		۰/۸۶	۰/۵۹	۲. عوامل محیطی خارج دانشگاه
۰/۹۶	۰/۶۰	۰/۵۷	۰/۹۶	۰/۵۶	۰/۶۲	۰/۹۶	۰/۵۸	۰/۵۹	۳. عوامل محیطی داخل دانشگاه

* اعداد برجسته ضرایب استاندارد شده و اعداد داخل پرانتز ضرایب t هستند.

شکل (۴) نمودار مسیر و ضرایب استاندارد شده مدل اخلاق پژوهشی در کل نمونه

1. Composite Reliability (CR)
2. Fornell & Larcker
3. Average Variance Extracted (AVE)

* ضرایب داخل پرانتز مربوط به زنان و سایر ضرایب مربوط به مردان هستند.

شکل (۵) نمودار مسیر و ضرایب استاندارد شده مدل اخلاق پژوهشی در زنان و مردان

ضرایب استاندارد شده در مدل‌های اندازه‌گیری نشان‌دهنده آن است که در مدل اندازه‌گیری عوامل فردی، در کل نمونه و گروه زنان شخصیت و در گروه مردان، انگیزش بالاترین بار عاملی را داراست. در مدل اندازه‌گیری عوامل محیطی داخلی دانشگاه در کل نمونه و همچنین گروه زنان و مردان هر دو نشانگر دارای بار عاملی نزدیک به هم هستند. در نهایت در مدل اندازه‌گیری عوامل محیطی خارج از دانشگاه در کل نمونه و همچنین گروه زنان و مردان، پژوهش و نگارش به غیر فارسی دارای بیشترین بار عاملی است.

در ادامه جهت برازش بخش ساختاری مدل به بررسی مقادیر ضریب تبیین (R^2) و معیار تناسب پیش‌بینی (Q^2) پرداخته شد. مقادیر ضریب تبیین (R^2) ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به ترتیب ملاک ضعیف، متوسط و قوی برای این شاخص به شمار می‌روند. سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ برای معیار تناسب پیش‌بینی (Q^2) نشان از قدرت ضعیف، متوسط و قوی دارند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). نتایج این تحلیل‌ها در جدول (۴) آورده شده و نشان از برازش قوی مدل دارد.

جدول (۷) شاخص‌های برازش مدل ساختاری

زنان (۱۳۳ نفر)			مردان (۱۱۳ نفر)			کل نمونه (۲۴۶ نفر)			سازه‌ها
Q ²	R ² _{adjusted}	R ²	Q ²	R ² _{adjusted}	R ²	Q ²	R ² _{adjusted}	R ²	
۰/۳۸	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۳۹	۰/۷۶	۰/۷۷	۰/۳۹	۰/۷۴	۰/۷۴	۱. عوامل فردی
۰/۶۴	۰/۶۹	۰/۷۰	۰/۶۴	۰/۶۹	۰/۷۰	۰/۶۳	۰/۶۹	۰/۶۹	۲. عوامل محیطی خارج دانشگاه
۰/۵۶	۰/۷۵	۰/۷۱	۰/۵۲	۰/۷۳	۰/۷۳	۰/۵۴	۰/۷۴	۰/۷۴	۳. عوامل محیطی داخل دانشگاه

ضرایب استانداردشده ساختاری در شکل‌های (۴ و ۵) نشان می‌دهند که در کل نمونه و گروه زنان، عوامل محیطی خارج از دانشگاه و در گروه مردان عوامل فردی دارای بیشترین بار عاملی بر روی اخلاق پژوهشی هستند. تحلیل چندگروهی برای مقایسه بارهای عاملی نشانگرها بر روی عوامل سه‌گانه و نیز ضرایب ساختاری در جدول (۸) آورده شده است. نتایج این جدول گویای آن است که در مدل‌های اندازه‌گیری و نیز روابط ساختاری میان عوامل فردی، عوامل محیطی داخل دانشگاه و خارج از دانشگاه بین زنان و مردان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$).

جدول (۸) تحلیل چندگروهی ضرایب مسیر مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری

مسیرها	اختلاف ضرایب	آماره t	سطح معنی‌داری
عوامل فردی انگیزش	۰/۰۴۷	۰/۸۱	۰/۴۲
عوامل فردی نگرش	-۰/۰۴۶	۰/۴۷	۰/۶۴
عوامل فردی شخصیت	-۰/۰۲۱	۰/۳۶	۰/۷۲
عوامل فردی ناآگاهی از موازین و کدهای اخلاقی	-۰/۰۰۲	۰/۰۲	۰/۹۹
عوامل محیطی داخل دانشگاه فشارهای محیطی برای ارتقا	۰/۰۰۴	۰/۵۰	۰/۶۲
عوامل محیطی داخل دانشگاه خلأ نظارتی	۰/۰۰۱	۰/۰۴	۰/۹۷
عوامل محیطی خارج از دانشگاه پژوهش و نگارش به غیرفارسی	-۰/۰۱۲	۰/۴۲	۰/۶۸
عوامل محیطی خارج از دانشگاه سوء استفاده از فناوری‌های جدید	۰/۰۳۲	۰/۸۶	۰/۳۹
عوامل محیطی خارج از دانشگاه تأثیر فرهنگ‌های مختلف	-۰/۰۶۵	۱/۲۰	۰/۲۳
اخلاق پژوهشی عوامل فردی	۰/۰۳۲	۰/۷۸	۰/۴۴
اخلاق پژوهشی عوامل محیطی داخل دانشگاه	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۵	۰/۹۹
اخلاق پژوهشی عوامل محیطی خارج از دانشگاه	-۰/۰۱۲	۰/۳۶	۰/۷۲

بحث

به‌طور کلی نتایج این بخش از پژوهش نشان داد که ضرایب استاندارد شده در مدل‌های اندازه‌گیری، در بعد عوامل فردی، در کل نمونه و گروه زنان شخصیت و در گروه مردان، انگیزش بالاترین بار عاملی را داراست. در مدل اندازه‌گیری عوامل محیطی داخل دانشگاه در کل نمونه و همچنین گروه زنان و مردان هر دو نشانگر دارای بار عاملی نزدیک به هم هستند. در نهایت در مدل اندازه‌گیری عوامل محیطی خارج از دانشگاه در کل نمونه و همچنین گروه زنان و مردان، پژوهش و نگارش به غیر فارسی دارای بیشترین بار عاملی است. ضرایب استاندارد شده ساختاری نیز در کل نمونه و گروه زنان، عوامل محیطی خارج از دانشگاه و در گروه مردان عوامل فردی دارای بیشترین بار عاملی بر روی اخلاق پژوهشی را نشان داد. تحلیل چندگروهی برای مقایسه بارهای عاملی نشانگرها بر روی عوامل سه‌گانه و نیز ضرایب ساختاری نشان‌دهنده آن بود که در مدل‌های اندازه‌گیری و نیز روابط ساختاری میان عوامل فردی، عوامل محیطی داخل دانشگاه و خارج از دانشگاه بین زنان و مردان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P > 0/05$).

از آنجایی که مسئله این موضوع پژوهشی به‌طور مستقیم بررسی نشده است اما با این وجود پژوهش‌هایی هستند که به‌طور غیرمستقیم دلالت بر تأیید یافته‌های (همسو) این پژوهش دارد. به‌طور مثال، آزما (۱۳۹۶) در نتایج پژوهش خود بیان کرد که تأثیر جنسیت بر خودکارآمدی پژوهش دانشجویان معنی‌دار نبوده است. یمینی و امین مظفری (۱۳۸۶) در یافته‌های خود به این نتیجه رسیدند از نظر جنسیت تجربه پژوهش دانشجویان تحصیلات تکمیلی یکسان است. گراوند و همکاران (۱۳۹۳) در یافته‌های خود دریافتند که بین خودکارآمدی پژوهش با عملکرد پژوهش دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. آریانی و همکاران (۱۳۹۲) نیز در پژوهش خود دریافتند بین دانشجویان دختر و پسر در خودکارآمدی پژوهش تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، همچنین نقش جنسیت نیز در ارتباط با خودکارآمدی پژوهش معنی‌دار نبود. داوری و همکاران (۱۳۹۴) در نتایج پژوهش خود دریافتند که اختلاف معنی‌داری بین میانگین نمره کل و نمره خودکارآمدی پژوهش بر حسب جنسیت دیده نشد. رضایی و حسین‌پور (۱۳۹۴) دریافتند که تفاوت معنی‌داری بین مهارت‌های نوشتاری پژوهش دانشجویان بر مبنای متغیرهای جنسیت و مقطع تحصیلی وجود دارد. سلیمان‌زاده نجفی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود دریافتند تفاوت معنی‌داری بین نمره خودکارآمدی پژوهش با جنسیت، دانشکده و مقطع تحصیلی وجود ندارد. رایین و بابین^۱ (۱۹۹۷) نیز در نتایج پژوهش‌های خود دریافتند که تفاوت کمی بین جنسیت در زمینه‌های اقدامات قضاوتی اخلاقی در پژوهش وجود دارد. فائیزه^۲ (۲۰۰۹) در نتایج پژوهش خود عنوان کرد که تفاوت معنی‌داری در نگرش‌های اخلاق پژوهشی بین دانشجویان دختر و پسر آندونزیایی وجود ندارد. علیمراد^۳

1. Robin & Babin
2. Fa'iezah
3. Alimorad

(۲۰۲۰) همچنین در نتایج پژوهش خود بیان کرد که نه جنسیت و سطح تحصیلات دانشجویان و نه تأثیر متقابل این دو متغیر تأثیر معنی داری بر دلایل سرقت ادبی ندارند. فیشر^۱ (۲۰۰۹) دریافت که دانشجویان تحصیلات تکمیلی روانشناسی از سطح مطلوب رعایت اخلاق پژوهشی برخوردارند و خود را ملزم به رعایت آن می‌کنند. همان‌طور که در پاراگراف قبل اشاره شد از آنجایی که مسئله این موضوع پژوهشی به‌طور مستقیم بررسی نشده است اما باین‌وجود پژوهش‌هایی هستند که به‌طور غیرمستقیم نیز دلالت بر عدم تأیید یافته‌های (ناهمسو) این پژوهش دارد؛ به‌طور مثال کاظمی و همکاران (۱۳۹۶) در نتایج پژوهش خود دریافتند که از نظر جنسیت در خودکارآمدی پژوهش در دو جنس اختلاف معنی داری وجود دارد. یو و همکاران^۲ (۲۰۱۱) در یافته‌های خود در یک پژوهش دریافتند که تفاوت جنسیتی در حساسیت اخلاقی در زنان بیشتر است. رکیو^۳ (۲۰۱۴) نابرابری اخلاق پژوهشی در بین زن و مرد وجود دارد. دالتون و اورتگرن^۴ (۲۰۱۱) نیز بیان کردند که جنسیت بر تصمیم‌گیری اخلاقی مؤثر است. آکاه^۵ (۱۹۸۹) در نتایج پژوهش خود دریافت که نابرابری اخلاق پژوهشی در بین زنان و مردان وجود دارد و اینکه زنان از سطح قضاوت‌های اخلاقی پژوهش بالاتری نسبت به مردان برخوردارند. جئونگ^۶ (۲۰۱۳) در نتایج پژوهش خود دریافت که تفاوت معنی داری در اخلاق پژوهشی و ارزش‌های اخلاقی در میان دانشجویان زیست پزشکی از نظر جنسیت وجود دارد. جرب و همکاران^۷ (۲۰۱۸) در یافته‌های پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که تفاوت‌های جنسیتی آماری معنی داری را در آگاهی از اخلاق پژوهشی دانشجویان وجود دارد. نگره و همکاران^۸ (۲۰۱۵) در پژوهش خود عنوان کرد که سرقت ادبی به‌طور متوسط در بین دانشجویان وجود دارد که در دانشجویان مرد ارتکاب به سرقت ادبی به‌مراتب بیشتر از دانشجویان زن است. نبی و همکاران^۹ (۲۰۲۱) در نتایج پژوهش خود دریافتند سطح بالایی از درک سرقت علمی و آگاهی از سیاست‌های غیر اخلاقی‌های پژوهشی در دانشگاه و ادارات وجود دارد اما باین‌حال سطح متوسطی از سرقت ادبی در میان دانشجویان وجود دارد. شن و هو^{۱۰} (۲۰۲۰) در نتایج پژوهش خود بیان کردند که اختلافات جنسیتی در آگاهی از ارجاع نامناسب و نگرش نسبت به سرقت ادبی به دلیل توانایی علمی ناکافی یا ریسک کم درک شده وجود دارد.

نتیجه‌گیری

از جمله محدودیت‌های پژوهش، تعمیم نتایج با توجه به اهمیت موضوع به سایر جوامع است. بنابراین، نمی‌توان

1. Fisher
2. You et al
3. Recio
4. Dalton & Ortegren
5. Akaah
6. Jeong
7. Jereb et al
8. Negre et al
9. Nabee et al
10. Shen & Hu

داده‌های مختص این دانشگاه را که یک جامعه محدود و خاص بود به سایر دانشگاه‌ها تعمیم داد. محدودیت دیگر، محدودیت در گردآوری داده‌ها بود. در این محدودیت موضوع محل تحصیل دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی در دانشکده‌های مختلف و پراکندگی آن و همچنین تمایل نداشتن برخی از دانشجویان با توجه به موضوع پژوهش به مشارکت در آن بود که خواه‌وناخواه روی تعمیم نتایج اثرگذار بوده است. محدودیت دیگر، همچنین این پژوهش به صورت مقطعی اجرا شده است. به این دلیل، نتیجه‌گیری درباره علیت را دشوار می‌سازد که این بر تعمیم‌پذیری یافته‌ها اثر دارد. بر این اساس، به پژوهشگران بعدی پیشنهاد می‌شود با استفاده از تحلیل‌های آماری دقیق‌تر به واکاوی لایه‌های مختلف اثرگذار بر نقش جنسیت در اخلاق پژوهشی بپردازند؛ به پژوهشگران بعدی پیشنهاد می‌شود به‌طور موردی در یک دانشگاه با استفاده از ترکیبی از روش‌ها به بررسی عمیق‌تر مسئله بپردازند. به پژوهشگران بعدی همچنین پیشنهاد می‌شود با رویکردهای عصب‌شناسی، وضعیت اخلاق در دانشجویان دختر و پسر برای کاوش عمیق‌تر موضوع با توجه به تناقضات فرضیه‌ای به‌طور دقیق مطالعه کنند. در پایان توصیه‌های سیاستی برای نظام آموزش عالی در این زمینه ارائه می‌شود؛

- اجرای سازوکارهای نظارتی دانشگاهی و فرادانشگاهی در اجرای پژوهش‌های دانشگاهی
- توسعه سازوکارهای تشویقی در جهت تغییر نگرش دانشجویان نسبت به رعایت اخلاق پژوهشی برای نهادینه‌سازی آن در فرهنگ دانشگاهی
- برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی و آگاهی‌بخشی در مورد اخلاق پژوهش و آشنایی با مصادیق سرقت علمی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی
- طراحی درس عمومی در زمینه اخلاق پژوهش و الزام دانشجویان تحصیلات تکمیلی در تمامی رشته‌های تحصیلی به گذراندن این درس
- بازتعریف آیین‌نامه‌ها و قوانین درون‌دانشگاهی برای کاهش فشار زمانی بر دانشجویان تحصیلات تکمیلی در اجرای پژوهش مانند سنوات تحصیلی
- تدوین منشور اخلاق پژوهشی در سطح گروه‌های آموزشی و دانشکده‌ها و پایبندی جمعی به آن
- تغییر در آیین‌نامه‌ها و قوانین فرادانشگاهی نظیر آیین‌نامه ارتقای اعضای هیئت علمی و گذر از فرایند مقاله‌محوری به فرایندهای دیگر
- برگزاری کارگاه‌هایی برای ارتقای مهارت جستجو و تقویت زبان انگلیسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از کلیه دانشجویانی که با تکمیل پرسشنامه ما را در اجرای این پژوهش یاری رسانند کمال تشکر و قدردانی را داریم.

References

- Abbaszadeh, M., Bin Fatimah, H., Alizadeh Aghdam, M., & Budaghi, A. (2017). Investigating the relationship between academic socialization process and adherence to research ethics (case study: graduate students of Tabriz University). *Applied Sociology*, 29. [Persian]
- Abdollahi, H., Taheri, M., Nemati, M., & Babaei, M. (2017). The model for promoting research ethics; Conditions, platforms, strategies and consequences. *Islamic Management*, 26(4). [Persian]
- Adib, Y., Fathi Azar, S., & Moulalqalqachi, S. (2015). A Study of the Experiences of Tabriz University's Teachers and Students about Attention to Research Ethics: A Phenomenological Study. *Strategy for Culture*, 8(29), 149. [Persian]
- Akaah, I. P. (1989). Differences in research ethics judgments between male and female marketing professionals. *Journal of Business Ethics*, 8(5), 375-381.
- Alamdarloo, Gh., Shojaee, S., Salimi, Gh., & Arjmandi, M. (2017). Comparison the Behavior of Plagiarism and Risk Factors of Plagiarism among Talented Students and Other Students at the University of Shiraz. *Journal of Higher Education Letter*, 10(37), 61-77. [Persian]
- Alimorad, Z. (2020). Examining the Effect of Gender and Educational Level on Iranian EFL Graduate Students' Perceived Reasons for Committing Plagiarism. *GIST-Education & Learning Research Journal*, 20, 109-133. [Persian]
- Ariyanpour, A., & Mehrabi, N. (2017). Obligations & Strategies of Professional Ethic in Higher Education System. *Journal of Ethics in Science & Technology*, 11(4), 17-23. [Persian]
- Aryani, A., Narimani, K., Kamangar, A., & Omidvar, A. (2015). The Role of Gender in Research Self-efficacy of Nursing Students. *Iran Journal of Nursing*, 27(92), 1-12. [Persian]
- Azma, F. (2017). Individual Differences in Research Self-Efficacy of Physical Education and Sport Sciences Master's Students. *Journal of Sport Management Review*, 9(44), 175-194.
- Bahmanabadi, S., Kalate Jafarabadi, T., & Shabani Varaki, B. (2014). The Degree of Observation of Ethical Standards in Research: A Case Study of PhD Theses of Faculty of Humanities of Ferdowsi University, Mashad, 2007-2012. *Strategy for Culture*, 7(25), 129. [Persian]
- Chopani, M., & Naeimi, E. (2015). The qualitative Study of students research view and their scientific and ethical commitment. *Quarterly of Counseling Culture & Psychotherapy*, 6(21), 109. [Persian]
- Chopani, H., Siyadat, A., & Rajaeipour, S. (2020). Organizational Factors Related to Research Misconduct with Emphasis on Professional Ethics in Research. *Journal of Ethics in Science & Technology*, 15(1), 71-78. [Persian]

- Dalton, D., & Ortegren, M. (2011). Gender differences in ethics research: The importance of controlling for the social desirability response bias. *Journal of Business Ethics*, 103(1), 73-93.
- Daniel, J. (1993). The challenge of mass higher education. *Studies in Higher Education*, 18, 197-203.
- Davari, A., & Rezazadeh, A. (2012). *Structural equation modeling with PLS software*. Tehran: Jahad Daneshgahi. [Persian]
- Davari, A., Danesh Kazemi, A. Aghili, H., & Mozafari, F. (2015). The Evaluation of Relationship between Self-efficacy in Research and Research Performance of Dental Student, of Yazd Dental College in 2014. *The Journal of Medical Education & Development*, 10(2), 129-137. [Persian]
- Davoudi, A., & Cheraghali, M. (2018). Study Affecting Factors on Efficiency of Research Ethics from the Viewpoint of Female Students of Farhangian University of Qom province. *Journal of Educational Research*, 13(3), 21-44. [Persian]
- De CAMPOS, S. R. M., Henriques, R., & Yanaze, M. H. (2019). Knowledge discovery through higher education census data. *Technological Forecasting & Social Change*, 149, 119742.
- De Wit, H. (2011). *Trends, issues and challenges in internationalization of higher education*. Amsterdam, The Netherlands: Centre for Applied Research on Economics and Management, School of Economics and Management of the Hogeschool van Amsterdam.
- Dobbins, M., Knill, C., & Vögtle, E. M. (2011). An analytical framework for the cross-country comparison of higher education governance. *Higher Education*, 62(5), 665-683.
- Douglass, J. A. (2012). Money, politics and the rise of for-profit higher education in the US: A story of supply, demand and the Brazilian effect. education: Linking purpose, people and pedagogy. *Higher Education*, 54.
- Fa'iezah, L. U. (2009). Gender differences in plagiarism attitudes among indonesian university students in Perth Australia. *Journal of Education*, 1(2).
- Farhoud, D. (2012). Moral education. *Ethics in Science & Technology*, 6(3). [Persian]
- Fealy, S., Bighlari, N., & Pezeshki Rad, Gh. (2012). Agricultural Student's Attitude and Behavior on Plagiarism in Tarbiat Modares University. *Quarterly Journal of Research & Planing in Higher Education*, 18(3), 133.
- Fisher, C. B., Fried, A. L., & Feldman, L. G. (2009). Graduate socialization in the responsible conduct of research: A national survey on the research ethics training experiences of psychology doctoral students. *Ethics & Behavior*, 19(6), 496-518.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and

- measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39–50.
- Gaikwad, D. Y., & Berad, D. N. (2015). Higher Education in India: Challenges and Opportunity. MET MANAGEMENT RETROSPECT”, *A Biannual Management Research Journal of MET's*, Institute of Management, Bhujbal Knowledge City, Nashik, 2455-0841
- Garavand, H., Kareshki, H., & Ahanchian, M. (2014). The Relationship between Self-efficacy in Research and Research Performance A study on Students of Medical Sciences University of Mashhad. *Iranian Journal of Medical Education*, 14(1), 41-5. [Persian]
- Ghodousi, R., Esfahanian, V., Razavi, M., Ghaedifar, A., & Zamani Pozveh, E. (2012). Observance of national ethics codes of medical research in undergraduate doctoral dissertations in the Faculty of Dentistry, Islamic Azad University, Khorasgan Branch in 2004-2009. *Journal of Isfahan Dental School*, 7(5), 737. [Persian]
- Groen, J. F. (2017). Engaging in Enhancement: Implications of Participatory Approaches in Higher Education Quality Assurance. *Collected Essays on Learning & Teaching*, 10, 89-100.
- Hulland, J. (1999). Use of partial least squares (PLS) in strategic management research: A review of four recent studies. *Strategic Management Journal*, 20(2), 195-204.
- Jeong, G. S. (2013). The effect of gender, ethical values and characteristics of biomedical ethics on the consciousness of biomedical ethics on nursing students in one nursing college. *Journal of the Korea Academia-Industrial Cooperation Society*, 14(11), 5672-5681.
- Jereb, E., Urh, M., Jerebic, J., & Šprajc, P. (2018). Gender differences and the awareness of plagiarism in higher education. *Social Psychology of Education*, 21(2), 409-426.
- Karim, F., & Maarof, N. (2012). Towards understanding the internationalization of higher education and its challenges. In T. S. Yean (Ed.), *Internationalizing higher education in Malaysia: Understanding, practices, and challenges* (pp. 18-40). Singapore: Institute of Southeast Asian Studies. [Persian]
- Kazemi Vardanjani, A., Heidari-Soureshjani, S., & Drees, F (2017). Study of research self-efficacy components among postgraduate students in Shahrekord University of Medical Sciences. *Research IN Medical Education*, 9(2), 57-65. [Persian]
- Kearns, R. (2001). (Dis)spirited geography? *Journal of Geography in Higher Education*, 25, 299–309
- Keener, B. J., Carrier, S. M., & Meaders, S. J. (2002). Resource development in community colleges: A national overview. *Community College Journal of Research & Practice*, 26, 7- 23.
- Keykha, A. (2021). An Analysis of the Structural and Functional Damage of Iranian Higher Education from the Viewpoints of Academicians. *Journal of Teaching in Marine Sciences*, 7(4),

- 42-63. [Persian]
- Khanijazni, J., Jafari, S., & Arab, A. (2019). Identifying and Prioritizing Professional Ethics Indicators in Research. *Ethics in Science & Technology, 14*(3), 99-107. [Persian]
- Khosravan, S., Mansoorian, M., Mohammadpour, A., Khazaeli, P., & Ajam Khames Fadafen, S. (2016). Ethics in researches conducted by students, related factors and solutions from the viewpoints of faculty members and students of Gonabad University of medical sciences in 2013. *Journal of Nursing Education, 4*(4), 63-71. [Persian]
- Kjellström, S., Ross, S. N., & Fridlund, B. (2010). Research ethics in dissertations: ethical issues and complexity of reasoning. *Journal of medical ethics, 36*(7), 425-430
- Knight, J. (2011). *Inancing Access and Equity in Higher Education*. Boston: Center for International Higher Education, Boston College.
- Koocheki, A., Nassiri Mahallati, M., Ghorbani, R., & Khorramdel, S. (2014). 30 Years of agronomic research in Iran: II. *Evaluation of Research Ethics, Agroecology Journal, 5*(4), 395. [Persian]
- Lee, J., Kim, J. B., & Isozaki, T. (2017). A comparative study on scientific misconduct between Korean and Japanese science gifted students. *EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education, 13*(7), 3519-3538.
- Löfström, E. (2012). Students' ethical awareness and conceptions of research ethics. *Ethics & Behavior, 22*(5), 349-361.
- Lomas, L. (2004). Embedding quality: The challenges for higher education. *Quality Assurance in Education, 12*, 157-165.
- Maharti, Y., Broumand, E., & Loqmani, H (2012). Ethics in the process of scientific research. *Ethics in Science & Technology, 9*(1). [Persian]
- Mears, L., Gamest, G., & Garino, A. (2016). *Applied multivariate research (design and interpretation)*. Translated by Hassan Pasha Sharifi and colleagues. Tehran: Roshd.
- Nabaho, L., Aguti, J. N., & Oonyu, J. (2017). Making Sense of an Elusive Concept: Academics' Perspectives of Quality in Higher Education. *Higher Learning Research Communications, 7*(2).
- Nabee, S., Mageto, J., & Pisa, N. (2021). Investigating Predictors of Academic Plagiarism among University Students. *International Journal of Learning, Teaching & Educational Research, 19*(12). [Persian]
- Naik, R. R., Landge, M. B., & Mahender, C. N. (2015). A review on plagiarism detection tools. *International Journal of Computer Applications, 125*(11).
- Najafi, N., Ashrafi, H., Kazimpour, Z., & Taheri, B. (2015). The level of research self-efficacy

- among students of Isfahan University of Medical Sciences based on the research self-efficacy. *Journal of Health System Research*, 10(4), 813. [Persian]
- Nastaran Boroujeni, I., Asadi, H., & Nasiri, K. (2017). Evaluation of adherence amount of physical education graduate students to the research ethics in: (Universities of Tehran). *Sport Management*, 8(34), 655-664. [Persian]
- Negre, J. S., Forgas, R. C., & Trobat, M. F. O. (2015). Academic plagiarism among secondary and high school students: Differences in gender and procrastination. *Comunicar. Media Education Research Journal*, 23(1).
- Noormohamadi, N., & Rostami, F. (2021). Examining the factors effecting unethical research behavior among graduate students at Agriculture and Natural Resources campus in Razi University. *Quarterly Journal of Research & Planing in Higher Education*, 27(1), 89-116. [Persian]
- Ojaghi, R., Keyvanara, M., Cheshmeh Sohrabi, M., & Papi, A. (2012). Pathology Analysis of Plagiarism: A Qualitative Research. *Iranian Journal of Medical Education*, 11(9), 1063-1073. [Persian]
- Piralaïy, E., & Sheikhalizadeh, M. (2017). A Study of Status of the Research Ethics Compliance in Academic Members of Physical Education and Sport Sciences Facultie's of State Universities of Northwest of Iran. *Bioethics Journal*, 7(24), 55-67. [Persian]
- Ramaley, J. A. (2016). Navigating the Rapids: On the Frontiers of the Knowledge Revolution. *Liberal Education*, 101(1).
- Ramsden, P. (1998). Managing the effective university. *Higher Education Research & Development*, 17, 347-370.
- Raunaghi, M., Faizi, K., & Suri Lekki, J. (2015). Measuring research ethics indicators of post-graduate students. *Ferdowsi University Social Sciences*, 12(1). [Persian]
- Recio, R. V. (2014). Research, gender, and ethics: A necessary triad for change. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, 15(2).
- Rezaei, M., & Hosseinpour, A. (2015). Investigating Research Skills of Graduate Students of Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University. *Journal of Agricultural Extension & Education Research*, 8(1), 1-15. [Persian]
- Robin, D., & Babin, L. (1997). Making sense of the research on gender and ethics in business: A critical analysis and extension. *Business Ethics Quarterly*, 7(4), 61-90.
- Roshani, H., Banehsi, A., Hassni, M., & Qhalavandi, H. (2019). Investigating the components of research ethics of Urmia University humanities faculty members. *Bioethics Quarterly*, 35. [Persian]
- Rostan, M., & Ceravolo, F. A. (2015). The internationalization of the academy: Convergence and

- divergence across disciplines. *European Review*, 23(S1), 38-54.
- Saki, R. (2012). Ethics in educational research and its components. *Ethics in Science & Technology*, 6(3). [Persian]
- Samadi, L., Nakhoda, M., Nowrozi Chakli, N., & Asadi, S. (2017). The challenges of the bylaws for the promotion of academic staff members to equalize the assessment and evaluation of the scientific productivity of music researchers in Iran. *Journal of Library & Information Science*, 9(1). [Persian]
- Samuels, L. B., & Bast, C. M. (2006). Strategies to help legal studies students avoid plagiarism. *Journal of Legal Studies Education*, 23(2), 151-167.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2012). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Routledge.
- Scott, G., & McKellar, L. (2012). *Leading professionals in Australian and New Zealand tertiary education*. Sydney.
- Selwyn, N. (2008). 'Not necessarily a bad thing...': A study of online plagiarism amongst undergraduate students. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(5), 465-479.
- Shen, Y., & Hu, G. (2020). Chinese graduate students' perceptions of plagiarism: A mixed-methods study. *Accountability in Research*, 28(4), 197-225.
- Shin, J. C., & Harman, G. (2009). New challenges for higher education: Global and Asia-Pacific perspectives. *Asia Pacific Education Review*, 10, 1-13.
- Shirbegi, N., & Saed Mochshi, L. (2017). Phenomenology of the experiences of faculty members from the process of promotion of scientific rank. *Journal of Iranian Higher Education*, 10(1), 57-77. [Persian]
- Shrivastava, M., & Shrivastava, S. (2014). Political economy of higher education: comparing South Africa to trends in the world. *Higher Education*, 67(6), 809-822.
- Stensaker, B., Maassen, P., Borgan, M., Oftebro, M., & Karseth, B. (2007). Use, updating and integration of ICT in higher education: Linking purpose, people and pedagogy. *Higher Education* 54(3), 417-433
- Stevens, J. P. (2012). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. Routledge.
- Teixeira, P., & Koryakina, T. (2013). Funding reforms and revenue diversification: Patterns, challenges and rhetoric. *Studies in Higher Education*, 38, 174-191.
- Tenenhaus, M., Vinzi, V. E., Chatelin, Y. M., & Lauro, C. (2005). PLS path modeling. *Computational Statistics & Data Analysis*, 48(1), 159-205.

- Van Damme, D. (2001). Quality issues in the internationalization of higher education. *Higher Education*, 41, 415-441.
- West, S. G., Finch, J. F. & Curran, P. J. (1995). Structural equation models with non-normal variables: Problems and remedies, In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues and ...* 56-75), Sage, Thousand Oaks, 1995.
- Xing, C., Yang, P., & Li, Z. (2018). The medium-run effect of China's higher education expansion on the unemployment of college graduates. *China Economic Review*, 51, 181-193.
- Yamani Duzi Sorkhabbi, M., Khaki Sidegh, A., & Davodzadeh, A. (2013). Investigating the status of observing research ethics in the research experiences of master's theses students in technical and engineering fields of public universities in Tehran. *Iranian Journal of Higher Education*, 6(2), 50-21. [Persian]
- Yamani Duzi Sorkhabbi, M., & Aminmozafari, F. (2009). The examination of effective factors on research experiences among graduate students at Shahid. *Studies in Education & Psychology*, 10(1), 83. [Persian]
- Yargholi, B. (2018). Pathology of Academic Research Ethics: A Phenomenological Study. *Journal of Ethics in Science & Technology*, 13(1). [Persian]
- You, D., Maeda, Y., & Bebeau, M. J. (2011). Gender differences in moral sensitivity: a meta-analysis. *Ethics & Behavior*, 21(4), 263-282.
- Zakersalehi, G. (2012). *Scientific fraud: social and legal aspects*. Tehran: Cultural and Social Research Institute. [Persian]
- Zamani, B., Amin Azimi, S., & Soleimani, N. (2012). Differences in Student's Viewpoints about Effective Factors on Plagiarism According to their Gender and Academic Disciplines. *Journal of Ethics in Science & Technology*, 7(3), 24. [Persian]
- Zhang, J. J. (2017). Research ethics and ethical research: some observations from the Global South. *Journal of Geography in Higher Education*, 41(1), 147-154